

reportatge

>> Foto de família de l'equip tècnic del Centre de Normalització Lingüística de Girona. (Autoria: PERE DURAN)

Trenta anys treballant per mantenir viu el català

Amb l'objectiu d'afavorir l'ensenyament i fomentar l'ús de la llengua catalana, el 1989 es posava en marxa el Consorci per a la Normalització Lingüística, un ens públic creat per la Generalitat de Catalunya i les administracions locals (ajuntaments, diputacions i consells comarcals). D'això, ja fa tres dècades. Des de llavors la maquinària de la institució no ha deixat de funcionar, oferint cursos i activitats per preservar el català i convertir-lo, d'aquesta manera, en una eina de cohesió social gràcies al treball en xarxa amb diferents entitats i associacions.

El CPNL actualment ofereix serveis a una trentena de poblacions gironines

entitats. En el cas de la demarcació de Girona, integren el Consorci un total de 19 oficines i serveis, repartits entre una trentena de poblacions, a través del Centre de Normalització Lingüística de Girona, dirigit per la Montserrat Mas Margarit amb la complicitat d'unes setanta persones (responsables de serveis, tècnics i administratius).

La responsabilitat territorial de la Direcció General de Política Lingüística, Rosa Ferrer, considera que el CPNL «ha facilitat que hi hagués una cohesió de l'actuació en matèria de política lingüística de totes les administracions», i afegeix que s'han fet passos de gegant en l'extensió del coneixement del català, afavorits pel fet que és la llengua de l'ensenyament i dels mitjans de comunicació. També considera que el Consorci ha tingut un paper clau en relació amb els canvis socials que ha experimentat la població catalana i, consegüentment, la població gironina, des dels anys noranta fins ara. De fet, en l'actualitat, al voltant d'un 16 % de les persones que resideixen a Catalunya són d'origen immigrant, cosa que obre la porta a un model molt més divers i plural, que necessita noves respostes. «S'ha treballat i es continua treballant molt per fer present el català, que es disputa l'espai comunicatiu amb altres llengües com poden ser el castellà o l'anglès», defensa Ferrer.

Text > **ELISABET DON**, periodista

Lilly Canté va arribar a Catalunya l'any 2009 provinent de Guatemala. Ho va fer primer gràcies a una beca i dos anys després per iniciativa pròpia, després que una entitat s'interessés en el seu perfil per realitzar un projecte relacionat amb les dones. Actualment exerceix de facilitadora de la creativitat i la innovació a les comarques gironines, però el camí per arribar-hi no va ser senzill. «En una feina així havia d'entendre de primera mà les persones, i volia que elles em poguessin entendre a mi en català. Parlar d'emocions, sentiments i coses que ens apassionen s'ha de poder fer en la teva llengua», explica Canté. Arran d'aquesta inquietud, va començar a aprendre català i

es va submergir per complet en l'aprenentatge gràcies a l'ajuda i les eines proporcionades pel Consorci per a la Normalització Lingüística de Catalunya (CPNL).

El CPNL és una administració de caràcter públic creada l'any 1989 per la Generalitat de Catalunya i diversos ens locals. Té com a finalitat afavorir l'ensenyament i fomentar l'ús del català en tots els contextos de la societat i facilitar així la cohesió social, també per mitjà del treball en xarxa amb entitats i associacions. Actualment està integrat per la Generalitat de Catalunya i 135 ens locals, s'organitza a través de 22 centres de normalització lingüística i compta amb 146 punts d'atenció des d'on es respon a les necessitats de formació en llengua catalana de la població adulta, i a les necessitats de gestió i assessorament lingüístic d'empreses i

Població immigrant

Si a l'inici de l'activitat del CPNL la presència de població d'origen immigrant era poc rellevant, a partir de l'any 2003 els seus professionals van haver de fer un gran esforç per adaptar els serveis, especialment els cursos de català per a adults, a les noves necessitats dels aprenents. Una situació que, segons el tècnic de la Secretaria d'Igualtat, Migracions i Ciutadania de les comarques gironines, Pere Cortada, es va executar amb rapidesa i efectivitat. «Els infants i els joves tenien més oportunitats en aquest sentit, però la feina amb els adults va ser bàsica. Una persona que acaba d'arri-

bar, si sap català, serà més fàcil que trobi feina o trobi pis. Es va entendre que la nova perspectiva era aquesta i que s'havia de treballar per salvaguardar la igualtat d'oportunitats», recorda Cortada. Carme Torelló, antiga tècnica de normalització lingüística a la localitat d'Arbúcies, i jubilada en l'actualitat, reviu aquell moment de canvi. «Va haver-hi un moment en què als cursos hi havia una coincidència d'alumnat: els que eren catalanoparlants amb persones de nacionalitats diferents. S'ajudaven molt entre ells. De fet, l'oficina era un punt de trobada on es podien agrupar totes les iniciatives relacionades amb l'ús del català, la cultura popular... Era un punt de referència», considera Torelló.

Mercè Solé, que va formar part de la direcció tècnica d'aquesta administració i va viure, doncs, tot aquest procés en primera persona, opina que el Consorci ofereix «un ensenyament proactiu i de qualitat, que busca la manera de donar resposta a les necessitats d'una societat diversa i heterogènia». I considera que «ha contribuït a facilitar l'aprenentatge de la llengua catalana a tots aquells que no el van poder aprendre a l'escola, i també a persones d'arreu del món. I no hem d'oblidar que entenem l'aprenentatge com una de les vies per a l'exercici de la plena ciutadania. El coneixement de la llengua és un element indispensable per a la igualtat d'oportunitats, per garantir l'arrelament i afavorir la cohesió social. O, dit d'una altra manera, el desconeixement de la llengua contribueix a l'exclusió social».

Barreres a la llengua

Aquesta opinió és compartida per Joan Pujolar, investigador i professor de la Universitat Oberta de Catalunya (UOC), que està portant a terme una investigació per comprendre quines són les vies d'aprenentatge de les persones que parlen altres llengües a més de la nativa. Segons el seu punt de vista, encara queda molta feina per fer. «A la societat hi ha moltes barreres que limiten la capacitat de la gent per relacionar-se i que a la vegada limiten la possibilitat d'aprendre llengües», sosté Pujolar. «Els que som del país, per exemple, no som conscients de moltes d'aquestes barreres. Quan triem escoles amb poca immigració, afavorim que els fills dels nousvinguts amb

>> Foto de família de l'equip administratiu del Centre de Normalització Lingüística de Girona. (Autoria: GERARD BAGUÉ)

prou feines tinguin l'oportunitat de conèixer els nens i nenes d'aquí, i que els seus pares tampoc puguin conèixer gaires pares d'aquí a través de l'escola. Per a la gent amb pocs recursos, és menys habitual portar els infants a clubs esportius, caus o altres entitats si s'ha de pagar una quota, encara que a nosaltres ens sembli baixa. Les feines que tenen alguns immigrants tampoc faciliten que es puguin relacionar gaire amb la població local. Els adults tendim a mantenir i a canviar poc les amistats. I, és clar, ens hem anat acos-

Ha contribuït a facilitar l'aprenentatge del català a persones d'arreu del món

tant a la gent que té hàbits i gustos semblants, en el lleure o en la cultura. Així, per a moltes persones, crear-se aquest pòsit de relacions que tothom té en un lloc nou és complicat», assegura.

>> Activitat amb alumnat al mercat de Blanes. (Font: CPNL)

De fet, una de les situacions quotidianes amb les quals molts immigrants han de batallar és que, tot i ser parlants de català a Catalunya, la gent s'hi adreça sempre en castellà. Així doncs, un cop tenen un cert coneixement de la llengua i es disposen a utilitzar-la en el seu dia a dia, es poden trobar amb certes dificultats. Lilly Canté explica que li ha passat en més d'una ocasió. «Crec que és la fatxada, com que veuen que ets de fora... Em diuen que si em parlen en castellà és perquè estigui més còmoda, però, és clar, si no parlo català amb ells, amb qui el parlaré?», es pregunta, i afegeix que a vegades amb la família i els amics costa. «Ha de ser amb algú que tingui ganes de practicar i que s'hi posi», sentència.

Noves eines comunicatives

Arran d'aquestes necessitats, des del CPNL no s'han deixat de buscar maneres per convertir el català en una eina que ajudi a sumar capacitats, no només a través dels cursos, sinó també amb les activitats que es porten a terme a fora de les aules i que impliquen un ensenyament orientat a l'ús i l'extensió de la llengua. Una de les iniciatives que han tingut més bona acollida ha estat el programa de parelles lingüístiques, que amb els anys esdevindria la llavor del Voluntariat per la Llengua. Es tracta d'un programa per practicar el català mitjançant la conversa. Va néixer l'any 2003 i des de llavors ja hi han passat més de 130.000 parelles. Les parelles lingüístiques

estan formades per un voluntari (que parla català fluidament) i un aprenent (que disposa de coneixements bàsics de català i vol adquirir fluïdesa), i les trobades poden ser de dues modalitats: presencials (les parelles han d'assistir al lloc de trobada que hagin acordat) o virtuals (a través d'Internet o plataformes de videoconferència).

Maite Puigdevall, investigadora i docent de la UOC, s'hi va inscriure per primera vegada el 2008 i des de llavors hi ha estat vinculada de diferents maneres. «Des del començament em vaig adonar que el Voluntariat per la Llengua era una eina molt potent. Su-

pleix una necessitat que la societat no dona als immigrants, que és la possibilitat de parlar». Puigdevall explica que hi ha un equip de coordinadors a tot Catalunya que forma les parelles segons les diferents característiques i preferències dels participants. «No cal que el voluntari sigui natiu. De fet, els que no ho són es consideren molt valuosos perquè van aprendre el català d'adults i, per tant, han passat pel mateix procés», apunta.

Precisament la seva investigació actual se centra en els nous parlants de llengües minoritàries, persones que han adquirit una nova identitat lin-

>> Lilly Canté, una de les alumnes del Centre de Normalització Lingüística de Girona. (Autoria: ELISABET DON)

>> Festa del Voluntariat per la Llengua a la ciutat de Girona, l'any 2014. (Font: CPNL)

güística en societat per a diferents funcions. Per a la professora, l'aprenentatge que aporta el CPNL no deixa de ser un primer pas, «una mena de trampolí», per poder accedir posteriorment a altres espais. «Les llengües no són només per parlar-les, són recursos simbòlics. El que fan els voluntaris és donar veu a tots aquests nous parlants i la capacitat de dir: jo vull parlar, ser part d'aquesta comunitat i accedir als mateixos recursos que teniu vosaltres, ja sigui una feina, un entorn cultural, etc.», considera.

Com en el cas de Puigdevall, Pep Torné, actual coordinador de Cultura de l'Ajuntament de l'Escalada, també va participar com a voluntari per la llengua. La seva experiència va ser amb un grup de dones d'origen magrebí durant quatre mesos. «Ha de ser prou complicat marxar del teu país i anar-te'n a un altre, del qual no coneixes la llengua ni els costums... Tots hem tingut avis que han immigrat i, per tant, som d'aquí però som de tot arreu. A la gent que ha de venir a Catalunya perquè no té més remei i s'hi ha de guanyar la vida per viure, li ho hem de posar fàcil, sense cap pretensió ni imposició», considera. El coordinador alerta que existeix un punt de risc que «el català quedi reduït a uns àmbits determinats, com per exemple els familiars», i és per això que «s'ha de procurar mantenir com una llengua habitual i necessària».

Torné, que ha treballat braç a braç amb el CPNL des de diferents administracions locals, com per exemple la de la capital alt-empordanesa, creu

>> Pere Teixidor, alumne del Centre de Normalització Lingüística de Girona, al seu lloc de treball a DIPSALUT. (Autoria: ELISABET DON)

que el pla d'acció que han portat a terme des del Consorci ha estat bàsic per promoure el català arreu de la demarcació. «Gràcies al Consorci, la proposta de treball de la llengua catalana està unificada, especificada i en mans de professionals preparats. Per als seus treballadors no només és una feina, sinó una feina amb una dedicació molt superior a les hores que per-toquen», apunta.

Una empenta cap al mercat laboral

De fet, l'interès per la llengua catalana no ha disminuït en absolut en els darrers anys, una realitat que es veu plasmada en xifres. Durant el període comprès entre el 1992 i el 2018, al Consorci s'han registrat un total de 179.432 per-

sones inscrites a la demarcació de Girona, repartides entre els 7.801 cursos presencials que s'han dut a terme. En el darrer any, dels 8.563 estudiants, un 81,6 % eren nats a l'estranger, un 10,9 % a Catalunya i un 7,5 % a la resta de l'Estat espanyol. I és que quan es tracta d'estudiar català no només és una opció que han de tenir en compte els immigrants, sinó també la població local. Moltes persones autòctones aposten per estudiar català davant la possibilitat de beneficiar-se d'una major oferta laboral, sobretot en l'àmbit públic.

Un bon exemple és Pere Teixidor, que en quedar-se a l'atur va decidir que era el moment de millorar el seu perfil i buscar maneres de complementar el seu currículum. «Va ser lla-

>> Lliurament de les acreditacions a les empreses del projecte ELR. (Font: CPNL)

L'interès per la llengua catalana no ha disminuït en absolut en els darrers anys

vors quan em vaig començar a plantejar de canviar una mica les coses. Vaig veure anuncis del Consell Comarcal amb diferents ofertes laborals, però en totes elles, entre els requisits que demanaven, òbviament, el primer era acreditar la llengua catalana. El meu coneixement no era ni tan sols el bàsic, perquè no havia estudiat mai en aquesta llengua, sempre ho havia fet en castellà», apunta Teixidor. En fer la prova de nivell, es va quedar molt sorprès. «Ja cal que t'hi esforçis!, em van dir», recorda. Després d'aprovar el nivell intermedi (nivell B), en Pere va poder presentar-se a unes oposicions per fer de conserge, i més endavant, havent superat el nivell de suficiència (nivell C), va accedir a una segona borsa de treball que li va permetre treballar a DIPSALUT, l'organisme de salut pública de la Diputació de Girona. «Sense el català hauria estat impossible accedir a qualsevol de les ofertes que van sortir en aquell moment», admet, i afegeix: «Espero que la meua història pugui servir als meus fills o a qualsevol altra persona com a exemple, perquè si es vol aconseguir alguna cosa s'ha de tenir la voluntat per fer-la».

El lligam del CPNL amb les empreses no acaba aquí, i és que els cursos no

només serveixen per fer de pont entre el món educatiu i el professional, sinó que les sinergies van molt més enllà. Des de fa molts anys Turisme Garrotxa, una associació privada sense afany de lucre, integrada per representants del sector turístic privat i públic d'aquesta comarca, col·labora amb el projecte de parelles lingüístiques oferint entrades gratuïtes a visites guiades perquè puguin gaudir-ne els participants. Una segona línia de treball de gran importància és la difusió d'un nou projecte del CPNL: les Empreses Lingüísticament Responsables (ELR), que té com a objectiu incorporar conscientment la llengua en la gestió empresarial com un valor més. La proposta va ser ben rebuda per Turisme Garrotxa i des del 2016 es va començar a treballar conjuntament amb DinàmiG, un consorci creat per l'Ajuntament d'Olot i el Consell Comarcal de la Garrotxa per potenciar l'activitat econòmica de la comarca.

Compromís amb el territori

Finalment, des del 2009, Turisme Garrotxa també acompanya les empreses perquè se sumin a l'obtenció de la Carta Europea del Turisme Sostenible (CETS), una acreditació d'excel·lència amb el compromís i el territori. Segons Turina Serra, gerent de Turisme Garrotxa, «per tenir aquesta acreditació les empreses han d'elaborar un pla de millora a tres anys vista en aspectes ambientals, econòmics i socials, i precisament s'aprofita aquest darrer aspecte per crear el projecte d'ERL, que valora que treballin per a

un bon ús i per a la millora de la llengua catalana».

Un altre exemple de col·laboració amb el CPNL és el conveni que va signar el 1998 amb el Col·legi de Mediadors de les Assegurances de Girona i el Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya. A títol d'exemple, gràcies a aquest conveni, entre altres accions, el 2012 es va editar el llibre *Assegurem-nos-en 2002-2012*, una recopilació de temes de llengua catalana explicats de manera planera i entenedora. El gerent del Col·legi, Josep Maria Torres, ho té clar. «Sempre s'ha mantingut una actitud clara i un tarannà concret en relació amb la nostra llengua. Ens impliquem per ajudar en allò que puguem. És de vital importància ser-hi per aconseguir que el català tingui un ús en tots els àmbits i per defensar els nostres drets lingüístics», considera.

Aquesta filosofia també la tenen a l'Associació d'Empreses de Noves Tecnologies de Girona (AENTEG), que ha obtingut el Premi a la Millor Gestió en Llengua i Comunicació en les TIC. Un guardó que vol reconèixer el projecte més destacat pel que fa a la gestió del multilingüisme, el tractament de la llengua, la comunicació i la projecció del català al sector. El gerent de l'AENTEG, Josep Lara, recorda que «el català és un idioma que a la xarxa supera amb escreix el volum d'ús que li pertocaria per la quantitat de parlants que té». És per això que considera que «les empreses i organitzacions han de contribuir a aquesta plena normalitat utilitzant la seva pròpia llengua».